

บทความวิจัย

“เมียฝรั่ง” ในวรรณกรรมไทยหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ.2540

วรรณ บุนนรัตน์*, วิมลมาศ ปถากุล**

*นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

**Ph.D (วรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ) สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา “เมียฝรั่ง” ในวรรณกรรมไทยเชื่อมโยงกับบริบทหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ.2540 โดยศึกษาจากวรรณกรรมเมียฝรั่งที่เขียนขึ้นโดยนักเขียนที่มีสถานะเป็นเมียฝรั่งทั้งหมด 6 เล่ม คือ 1. *พันธะอนงค์* 2. *ฮัลโหล! เมียฝรั่ง* 3. *นี่ก็...เมียฝรั่ง* 4. *เป็นชาวต่างชาติเพื่อหย่า* ผลงานของ สุวดี 5. *นางพิม* 6. *เซย์ผกา* ผลงานของ จันทร์ ศรีเจริญ แอนเดอร์สัน ผลการศึกษาพบว่าการนำเสนอเมียฝรั่งในวรรณกรรม พ.ศ.2540 แบ่งได้ 2 ประเด็น ได้แก่ เมียฝรั่งกับวาทกรรมความเป็นผู้หญิงเก่ง และ เมียฝรั่งกับการก้าวผ่านเรื่องพรหมจรรย์ โดยเมียฝรั่งในวรรณกรรมไทยช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจเป็นพื้นที่ที่แสดงให้เห็นถึงวาทกรรมผู้หญิงเก่ง เมื่อเมียฝรั่งคือผู้หญิงที่มีการศึกษาสูง มีหน้าที่การงานที่ดีสามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่จำเป็นต้องอาศัยการแต่งงานกับฝรั่งเพื่อเปลี่ยนแปลงสถานะทางเศรษฐกิจของตนเอง รวมถึงสามารถก้าวข้ามผ่านเรื่องของพรหมจรรย์ เนื่องจากพวกเธอคือผู้หญิงที่ผ่านการแต่งงานมาก่อนที่จะได้พบกับพระเอกของเรื่อง อีกทั้งพวกเธอยังสามารถแสดงให้เห็นถึงความปรารถนาทางเพศได้อย่างชัดเจน โดยไม่ได้จำกัดกรอบให้อยู่ภายใต้ความเป็นกุลสตรี

Research

Farangs' Wives in Thai Literature after the Economic Crisis in 1997

Worawan Bunrat*, Wimonmas Paruchakul**

* Master's Degree, Thai Language, Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus.

**Dr. (Literature and Comparative Literature), Thesis Advisor, Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus.

Abstract

This study aims to investigate the representation of Farangs' Wives in Thai literature after the economic crisis in 1997. The data were collected from the six relevant novels written by the authors who were Farangs' Wives: 1. 'Pantha-anong' 2. 'Hello: Mia Farang' 3. 'Nee Kor... Mia Farang' (This is Also Mia Farang) 4. 'Phen Chao Tang Puer Ya' (Getting Married to Divorce) written by Suwadee 5. 'Nang Pim' (Mrs. Pim) and 6. 'Cheoy Phakaa' written by Srijan Srijaroon Anderson. The findings showed that the presentation of representation of Farangs' Wives can be divided into two aspects: *Farangs' Wives and discourse of women's prestige* and *Farangs' Wives and the dilemma of virginity*. Farangs' Wives in the Thai novels after the economic crisis portrayed the discourses of outstanding women who were well- educated, prestigious, and independent. As a result, there was not any reason for them to marry foreigners to upgrade their household economy. Moreover, they had to get over the dilemma of virginity since they used to get married before marrying the leading actor of the story. It could also be illustrated that those women had highly sexual desires regardless of any norms of virtuous woman characters.

บทนำ

พ.ศ.2505 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้อนุญาตให้กองทัพอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย การมีทหารอเมริกันประจำการจำนวนมากในช่วงสงครามเวียดนามจนกระทั่งกองทัพสหรัฐ อเมริกาได้ถอนกองกำลังออกจากประเทศไทยจนหมดใน พ.ศ.2518 ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางเพศขึ้นระหว่างหญิงไทยและฝรั่ง นั่นคืออาชีพขายบริการทางเพศเพื่อรองรับความต้องการของทหารอเมริกัน การให้บริการทางเพศเริ่มต้นจากการเป็นเพื่อนเที่ยว เพื่อนนอน กระทั่งได้พัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยา ผู้หญิงที่ให้บริการทางเพศเหล่านี้ถูกเรียกว่า “เมียเช่า” (วิลลา วิลัยทองและ วริศรา ตั้งคำวานิช, 2557, น. 1)

เมียฝรั่งในทศวรรษ 2510 เป็นปรากฏการณ์สำคัญจนถูกเลือกใช้เป็นวัสดุนำเสนอผ่านบทเพลงตลอดจนวรรณกรรมก็เช่นเดียวกันได้มีการหยิบยกเรื่องราวของเมียฝรั่งมาสร้างเป็นนวนิยาย และนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์จนเป็นที่นิยม เช่น นวนิยายเรื่อง *ข้าวนอกนา* (2516) ผลงานของ *ศรีฟ้า ลดาวัลย์* ตัวละครเมียฝรั่ง ในเรื่อง *ข้าวนอกนา* เมื่อทหารอเมริกันกลับประเทศ เธอผันตัวไปเป็นผู้หญิงขายบริการในบาร์ และลงท้ายด้วยการขายลูกที่เกิดจากสามีฝรั่งเพราะต้องการเงินมาใช้จ่าย

ทศวรรษ 2530 ระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้คนไทยสามารถรับรู้วัฒนธรรมรวมถึงวิถีชีวิตของคนอีกซีกโลกได้อย่างรวดเร็วประกอบด้วยรัฐบาลก็ผลักดันให้เปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ ฝรั่งเดินทางเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย กอปรกับในปี พ.ศ.2530 ประเทศไทยได้ประกาศเป็น “ปีแห่งการท่องเที่ยวไทย” หรือ “Amazing Thailand” การเข้ามาท่องเที่ยวของฝรั่งจึงเพิ่มมากขึ้น ภาพทหารอเมริกันที่คนไทยคุ้นตาถูกแทนที่ด้วยภาพนักธุรกิจและนักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ

ครอบครัวหลายครอบครัวโดยเฉพาะพื้นที่ชนบทในภาคอีสานส่งเสริมให้ลูกหลานของตนเองมีสามีเป็นฝรั่ง เพราะเชื่อกันว่าการแต่งงานจะช่วยสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้แก่ครอบครัวได้สอดคล้อง กับภาพเมียฝรั่งในวรรณกรรมช่วงทศวรรษ 2530 งานเขียนของ *สิมม* ได้นำเสนอเรื่องสั้น *มาย แฟร์ เลดี้* เล่าเรื่องราวของ “ตุลยา” หญิงสาวชนบทฐานะยากจน ทำให้ขาดโอกาสที่จะศึกษาต่อ ตุลยาคิดอยู่เสมอว่า การแต่งงานจะทำให้พบกับชีวิตใหม่ที่สุขสบาย มีหน้ามีตาในสังคม ดังนั้นเธอจึงพยายามทุกวิถีในการหาเงินเพื่อรวบรวมเป็นค่าเดินทางไปประเทศเยอรมนี โดยหวังจะพบกับฝรั่งที่มีฐานะร่ำรวย สามารถเปลี่ยนฐานะให้เธอได้

มโนทัศน์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของหญิงไทยและชายฝรั่ง ในทศวรรษ 2530 ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเคลื่อนเปลี่ยนจากภาพเหมารวมของความ สัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในสมัยสงครามเวียดนามอย่างน่า สนใจ ผู้คนในสังคมยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างหญิงไทยและชายฝรั่งเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการเข้ามาอุมชูครอบครัวและยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของหญิงไทยให้สูงขึ้น

กลางปี 2540 เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน การคลัง และเศรษฐกิจส่วนรวม ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจฟองสบู่แตก หลายหน่วยงานออกมาช่วย เหลือหาวิธีการลดหนี้ให้ประเทศ เพื่อพยุงการเงินภายในประเทศ อาทิ โครงการ “ผ้าป่าช่วยชาติ หลวงตามหาบัว” ซึ่งได้รับเงินบริจาค 2 พันล้านบาท และทองอีก 1.7 ตัน เพื่อให้รัฐบาลนำไปใช้หนี้ รัฐเองก็มีการรณรงค์ให้คนเมืองที่ตกงานกลับไปพึ่งพิงครอบครัวที่หมู่บ้าน สนับสนุนชุมชนให้ทำโครงการช่วยคนตกงาน (คริส เบเกอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2557, น. 384-385)

ปรากฏการณ์เมียฝรั่งเป็นประเด็นหนึ่งที่ผู้คนในสังคมให้ความสนใจในช่วงเวลาดังกล่าว โดยนำเสนอผ่านหน้าหนังสือพิมพ์หลายฉบับว่า ผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชายฝรั่งเป็นกลไกหนึ่งในการกอบกู้เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับประเทศในช่วงทศวรรษนี้ เมื่อพวกเขากลายเป็นผู้หญิงที่มีศักยภาพในการนำเงินตราต่างประเทศเข้า

รัฐจากเครือข่ายสามีชาวต่าง ประเทศ แตกต่างจากช่วงทศวรรษ 2530 ซึ่งเป็นภาพของลูกสาวที่แต่งงานกับฝรั่งเพราะการสนับสนุนของครอบครัวที่ต้องการมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น สอดคล้องกับเมียฝรั่งในวรรณกรรมที่นำเสนอให้เป็นผู้หญิงชนบทยากจนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงฐานะทางการเงิน

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในแง่ของสังคม จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกของวรรณกรรม ดังที่ เกิดนี้ จุฑาวิจิตร (2550, น.11) ได้กล่าวว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมในช่วงรอยต่อสำคัญๆ ของสังคม มักจะพบปรากฏการณ์บางอย่างร่วมกันในงานวรรณกรรม ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเมียฝรั่งที่อยู่ในพื้นที่ของวรรณกรรมช่วงพ.ศ. 2540 ว่าในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ที่บริบททางสังคมสร้างให้เมียฝรั่งคือหนึ่งในผู้กอบกู้เศรษฐกิจให้กับประเทศนั้น เมียฝรั่งในพื้นที่วรรณกรรมจะถูกนำเสนอออกมาอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา “เมียฝรั่ง” ในวรรณกรรมไทยเชื่อมโยงกับบริบทหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ.2540

วิธีการศึกษา

บทความเรื่องนี้ศึกษาวรรณกรรมเมียฝรั่งที่ตีพิมพ์ครั้งแรกในช่วงปีพ.ศ.2540 ที่เขียนขึ้นโดยนักเขียนที่มีสถานะเป็นเมียฝรั่งจำนวน 6 เรื่อง พบเมียฝรั่งที่เป็นตัวละครหลักของเรื่อง ดังนี้ 1.“เมธาวี” จากเรื่อง **พันธะอนงค์** (สุวดี, 2543) 2. “สุวดี” จากเรื่อง **ฮัลโหล! เมียฝรั่ง** (สุวดี, 2544) **นี่ก็...เมียฝรั่ง** (สุวดี, 2544) และ **เป็นชาวแต่งเพื่อหย่า** (สุวดี, 2544) โดยในการศึกษานี้จะทำการเรียกกลุ่มนวนิยายนี้ว่า นวนิยายชุดเมียฝรั่ง เนื่องจากนวนิยายทั้ง 3 เล่มใช้ตัวละครเอกตัวเดียวกันในการดำเนินเรื่องและมีเรื่องราวที่ต่อเนื่องกัน 3. “พิมพ์พิไล” จากเรื่อง **นางพิมพ์** (จันทร์ ศรีจรูญ แอนเดอร์สัน, 2544) 4. นวลลออ จากเรื่อง **เชยผกา** (จันทร์ ศรีจรูญ แอนเดอร์สัน, 2544)

วิธีการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยนำเอาแนวคิดทฤษฎีเรื่องของวาทกรรมเข้ามาวิเคราะห์เมียฝรั่งในวรรณกรรม พ.ศ.2540 ดังนี้

เสนอ เจริญพร (2548, น. 300) กล่าวว่า วาทกรรม คือ ข้อความที่ถูกพูดหรือเขียนขึ้นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (เกี่ยวกับชาติ สิ่งแวดล้อม ผู้หญิง ความเป็นไทย ความเป็นตะวันตก) ในสังคมยุคใดยุคหนึ่ง โดยพิจารณาในแง่ที่เนื้อหาของข้อความตั้ง กล่าวถูกกำกับด้วยกรอบความรู้ (Episteme) ของสังคมยุคนั้นๆ อีกทั้งการไหลเวียนเผยแพร่ของข้อความยังส่งผลให้เกิดการปฏิบัติการทางสังคม (Social Practice) บางอย่างที่สุดคล้อยกัน

สำหรับในส่วนของวรรณกรรม สุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2548, น. 1-3) ได้กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมเป็นปฏิบัติการทางวาทกรรมรูปแบบหนึ่งที่ส่งผลต่อกรอบความคิดของผู้อ่าน วรรณกรรมจึงไม่ได้เป็นสิ่งที่นำเสนอความจริงในอุดมคติ แต่วรรณกรรมเป็นการนำเสนอ “ระบอบแห่งความจริง” ความจริงที่ผู้เขียนเชื่อเนื่องจากอยู่ในกรอบวาทกรรมหนึ่งๆ ภาพแทนในวรรณกรรมจึงไม่ใช่ภาพแทนของความจริงในอุดมคติ แต่เป็นภาพแทนจากมุมมองของผู้เขียนโดยเฉพาะ ซึ่งนักเขียนเองไม่ได้นำเสนอภาพแทนในกระบวนการที่โปร่งใสหรือเป็นเพียงการถ่าย ทอดสิ่งรอบข้างโดยไม่ได้มีการบิดเบือน หากแต่เป็นกระบวนการที่แอบแฝงการผลิตความหมายกับสิ่ง

รอบข้างที่ไม่ได้มีความหมายในตัวเอง ผู้เขียนนับว่ามีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้กำหนดกรอบและให้ความหมายกับสิ่งรอบข้างที่ไม่ได้มีความหมายในตัวเอง

ดังนั้นการศึกษาเมียฝรั่งในวรรณกรรม พ.ศ.2540 จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำแนวคิดทฤษฎีวาทกรรม เข้ามาอธิบายและวิเคราะห์ “เมียฝรั่ง” ที่ค้นพบในเรื่อง

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าวรรณกรรมเมียฝรั่งในช่วง พ.ศ.2540 ทุกเรื่องเป็นการนำเสนอเมียฝรั่งในฐานะของหญิงสาวที่มีความรู้ ความสามารถสูง มีทักษะทางวิชาชีพที่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ อย่างเช่น “เมธาวิ” เมียฝรั่งในเรื่อง *พันธะอนงค์* (2543) ที่ประกอบอาชีพวิศวกร หรือตัวละครที่เป็นผู้หญิงในเมืองหลวง ฐานะและสถานภาพทางสังคมสูงเป็นลูกสาวคนเดียวของท่านรัฐมนตรีเช่น “นวลลออ” ในเรื่อง *เชยผกา*

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็นประเด็นย่อยดังนี้ เมียฝรั่งกับวาทกรรมความเป็นผู้หญิงเก่ง และ เมียฝรั่งกับการก้าวผ่านเรื่องพรหมจรรย์

เมียฝรั่งกับวาทกรรมผู้หญิงเก่ง

การเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ทำให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากเรื่องของเทคโนโลยีที่ก้าวไกล การติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน การเข้ามาทำธุรกิจของชาวต่างชาติมีเพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการก้าวเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ส่งผลไปถึงสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้หญิง โดยการสนับสนุนให้ผู้หญิงก้าวเข้าสู่โลกของการทำงานมากขึ้น

การเติบโตทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดดได้ชักนำผู้หญิงจำนวนมากเดินออกจากเส้นทางอุดมคติ “แม่ศรีเรือน” ซึ่งอยู่แต่เพียงพื้นที่ในครัวเรือนก้าวสู่เส้นทางอุดมคติ “ผู้หญิงเก่ง” ในพื้นที่แห่งการทำงานนอกบ้าน เข้าสู่ตำแหน่งหน้าที่และสถานภาพที่เคยสงวนไว้ให้ผู้ชาย (นพพร ประชากุล, 2548, คำนำเสนอ) เช่นเดียวกับตัวละครเมียฝรั่งในงานวรรณกรรมช่วงทศวรรษ 2540 ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ตัวละครเมียฝรั่งที่ศึกษานั้นมีวาทกรรมผู้หญิงเก่งไหลเวียนอยู่ ทั้งในเรื่องการศึกษาสูง หน้าที่การงานดี ตามแบบฉบับของผู้หญิงเก่งที่สังคมยกย่อง

ผลการศึกษาพบว่าในนวนิยายทั้ง 6 เรื่อง ได้นำเสนอภาพของผู้หญิงที่สอดคล้องกับวาทกรรมผู้หญิงเก่ง ได้แก่ สุวดี จากนวนิยายชุดเมียฝรั่งที่ประกอบด้วยเรื่อง *ฮัลโหล! เมียฝรั่ง นี่ก็...เมียฝรั่ง* และ *เป็นชาวต่างชาติเพื่อหย่า* จบทาง Computer Controlling จากอเมริกา และหลังจากที่ตามสามีมาอยู่ที่เนเธอร์แลนด์ เธอก็ยังได้เรียนต่อเพิ่มเติม ทางด้านภาษาทั้งดัตช์ อังกฤษ รวมถึงเรียนเพิ่มเติมทางด้านคณิตศาสตร์ และบริหารธุรกิจ และหลังจากที่สุวดีย้ายมาอยู่ฮอลแลนด์กับสามีแล้ว เธอยังได้ประกอบอาชีพครูสอนอยู่ในโรงเรียนอาชีวะและมหาวิทยาลัยในประเทศฮอลแลนด์ รวมทั้งอาชีพนักสังคมสงเคราะห์

พิมพ์พิไล เรื่อง *นางพิมพ์* เป็นหญิงสาวที่เคยเป็นนักเรียนประจำอยู่ที่สวิตเซอร์แลนด์ เนื่องจากพ่อของเธอทำงานอยู่ในองค์กรนานาชาติประจำการอยู่ในประเทศแถบยุโรป ทำให้พิมพ์พิไลสามารถพูดได้หลายภาษา หลังจากที่เรียนจบเธอก็ได้เข้าทำงานในองค์กรนานาชาติเช่นเดียวกับพ่อของเธอ มีอาชีพเป็นนักแปลขององค์กรสอดคล้องกับความสามารถที่เธอมีนั่นคือการสื่อสารได้หลายภาษา ไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน

นวนลลอ ในเรื่อง **เชยผกา** เรียนจบคณะอักษรศาสตร์ วิชาเอกภาษาเยอรมัน และเนื่องจากเธอสามารถสื่อสารภาษาเยอรมันได้ดี ทำให้ไท พระเอกของเรื่องมีการชักชวนให้เธอมาทำงานแปลเอกสารให้กับบริษัทของเขาตั้งแต่แรกเจอ

“คุณนวนเรียนภาษาเยอรมันหรือ? พุดได้ถูกต้องดีมากเลยครับ” เขาชม เธอยิ้มรับ

“เรียนคณะอักษรศาสตร์ เอกภาษาเยอรมัน นะคะ เรียนมานานแล้ว ตอนนี้อยู่ปีสี่ ใกล้จบแล้วค่ะ” เธออธิบายให้เขาเข้าใจว่าทำไมเธอจึงมีความรู้ภาษาเยอรมันค่อนข้างดี

“มหาวิทยาลัยคุณไม่ไกลจากที่นี่ ไม่ทราบว่าคุณนวนสนใจจะรับงานพิเศษแปลภาษาไทยเป็นเยอรมันบ้างไหม เพราะเอกสารบางอย่างจะช่วยประหยัดเวลาในการทำงานของผมมาก” เขากล่าว

“ไม่ทราบว่าทำได้หรือเปล่านะคะ?”

“ไม่น่าจะยากสำหรับคุณ ผมขอเบอร์ติดต่อคุณไว้ได้ไหมครับ?” หญิงสาวสบตาเขานิดหนึ่งก่อนจะพยักหน้า

(เชยผกา, น.28)

บทนี้กล่าวถึงฉากที่ไทได้เจอกับนวนลลอเป็นครั้งแรก และได้ทราบว่านวนลลอสามารถพูดภาษาเยอรมันได้ดี เขาจึงชักชวนให้เธอไปทำงานแปลเอกสารจากภาษาไทยเป็นภาษาเยอรมันทั้งที่เธอยังเป็นแค่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ตัวบทดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านวนลลอเป็นผู้หญิงที่เก่งและมีความสามารถทำให้เธอสามารถหารายได้ให้กับตัวเอง ตั้งแต่นั้นเรียนไม่จบมหาวิทยาลัย

เมธาวี จากเรื่อง **พันธะอนงค์** ที่จบปริญญาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ ปริญญาโทจากประเทศอังกฤษ หลังจากที่แต่งงานเธอได้ย้ายตามสามีมาทำ งานเป็นวิศวกรของบริษัทใหญ่ในเมืองอัมสเตอร์ดัม ประเทศฮอลแลนด์ การสร้างตัวละครเมธาวีให้ประกอบอาชีพอาชีพวิศวกรเป็นการนำเสนอเพื่อให้เห็นความสามารถของเมื่อยฝรั่งมีเพียงพอที่จะทำ งานที่เคยเป็นงานที่ถูกจำกัดให้เป็นแค่พื้นที่การทำ งานของผู้ชาย ตัวบทมีการนำเสนอให้เห็นถึงผลประโยชน์ของตัวละครอื่นที่ตัวละครเมื่อยฝรั่งได้มาทำงานบริษัทขนาดใหญ่ ในประเทศฮอลแลนด์

หล่อนมาอยู่ในฮอลแลนด์ได้อย่างไร ผู้หญิงต่างชาติต่างภาษาถ้าได้มาทำงานในฮอลแลนด์แล้วมีหน้าที่การงานเป็นถึงวิศวกรอย่างนี้ แปลว่าเจ้าหล่อนจะต้องมีความสามารถสูงพอ

(พันธะอนงค์, น. 228)

ตัวบทที่ยกมานี้ เป็นความรู้สึกของลิเซ่ต้าซึ่งเป็นภรรยาเก่าของอิสราเอลพระเอกของเรื่อง เธอรู้สึกประหลาดใจ เมื่อพบว่าเมธาวีนอกจากจะมีรูปร่างหน้าตาที่สวยงามแล้ว เมธาวียังเป็นผู้หญิงเก่งที่สามารถเข้ามาทำงานเป็นวิศวกรที่ประเทศฮอลแลนด์ ตัวบทได้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงอย่างเมธาวีเป็นผู้หญิงที่มีความพร้อมในทุกด้าน จนทำให้ผู้หญิงตะวันตกอย่างลิเซ่ต้าเกิดความรู้สึกอิจฉา

ความสามารถในหน้าที่การงานของเมธาวียิ่งประจักษ์ชัดขึ้น เมื่อเธอจะลาออกจากบริษัทหลังจากมีปัญหา กับสามี หัวหน้าห้ามปรามไม่ให้เธอลาออก และยังให้อภิสัทธ์กับเธออนุญาตให้เธอลางานจนกว่าเธอจะได้อ้ายไปประจำที่สาขาอื่น

“ร้องไห้เถอะ แต่ร้องเพียงครั้งเดียวสำหรับอัลเบิร์ต แล้วอย่ายอมเสียน้ำตาให้เขาอีก... ฉันอนุญาตให้เธอทำงานจนกว่าบริษัททางสาขาต่างจังหวัดตอบรับเธอเข้าประจำหน่วยวางแผนและควบคุมกำลังการผลิต”

(พันระนองค์, น. 48)

“มีวิศวกรผู้หญิงคนหนึ่ง ทำงานที่บริษัทเราได้สองปีครึ่งแล้ว กำลังมีปัญหาเกี่ยวกับสามี แม่ไม่อยากเสียมันสมองดีๆ ลูกหาตำแหน่งให้ลงด้วย พยายามดึงให้อยู่กับเรา...”

(พันระนองค์, น. 53)

ตัวบทแรกเป็นฉากที่อิงกริดซึ่งเป็นหัวหน้างานของเธอก็เข้าช่วยเหลือทันที หลังจากที่ได้รับทราบว่ามีปัญหาเรื่องครอบครัว โดยให้เธอย้ายไปทำงานที่สาขาต่างจังหวัด เพราะอิงกริดไม่ต้องการให้คนเก่งอย่างเธอวิลาออก เชื่อมโยงกับตัวบทที่สองซึ่งเป็นฉากที่อิงกริดติดต่อกับพลอริสลูกชายที่ทำงานสาขาต่างจังหวัดเพื่อให้เธอย้ายไปทำงานที่นั่น ในขณะที่กำลังทำเรื่องขอย้ายกับสามี

การย้ายเข้าไปในสถานที่ทำงานแห่งใหม่ของเธอไว้ในช่วงแรก แม้ตัวเธอเองกำลังทุกข์ เกิดความรู้สึกซึมเศร้า เพราะมีปัญหาครอบครัว แต่เธอก็ยังทำให้เพื่อนร่วมงานเกิดความรู้สึกทึ่งกับความสามารถในการทำงานของเธอได้

“ไม่น่าเชื่อเลยนะหัวหน้า” วิศวกรที่ควบคุมกำลังการผลิตบ่นพึมพำ

“ตัวผมม กระจัดเดียว คำนวณแผนการผลิตได้เก่งซะมดเลย”

“สมองไม่ผอมตามตัวใจ” พลอริสตอบบ่นหัวเราะ ความสนใจที่มีต่อวิศวกรสาวผู้ถูกส่งตัวปัจจุบันทันด่วนจากบริษัทแม่เพิ่มมากขึ้นทุกขณะ

(พันระนองค์, น. 53)

ตัวบทที่ยกมาเป็นบทสนทนาระหว่าง พลอริสกับเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับเรื่องการทำงานของเธอ โดยช่วงแรกที่เธอย้ายเข้าไปทำงาน เพื่อนร่วมงานยังไม่ไว้วางใจกับการทำงานของเธอ เนื่องจากเธอดูเหมือนจะล่องลอย เศร้า เพราะกำลังมีปัญหาเกี่ยวกับสามี แต่สุดท้ายเธอก็แสดงให้เห็นว่าเธอสามารถทำงานสำเร็จและเป็นที่พึงพอใจของเพื่อนร่วมงานแม้ตัวเธอเองจะมีปัญหาส่วนตัวอยู่ก็ตาม

การศึกษาหน้าที่การงานของตัวละครเมียฝรั่ง พบว่า เมียฝรั่งมีความโดดเด่นในเรื่องของการใช้ภาษา เมื่อเธอสามารถสื่อสารได้หลายภาษา ทั้งนี้เกิดจากการร่ำเรียนในมหาวิทยาลัย การได้ไปใช้ชีวิตอยู่ที่เมืองนอก ตั้งแต่เด็กๆ และการสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ดี ทำให้มีงานทำตั้งแต่ยังเรียนไม่จบมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ยังพบว่าแม้เมียฝรั่งจะมีการย้ายถิ่นฐานโดยการตามสามีมาอยู่ต่างประเทศ แต่เธอก็ไม่ได้จำกัดตัวเองให้อยู่แต่พื้นที่ภายในบ้านเพื่อรอรับเงินจากสามีฝรั่ง หากยังมีการหางานทำตามวุฒิการศึกษาที่ได้เล่าเรียนมา และถึงแม้จะต้องทำงานในประเทศที่ไม่ใช่บ้านเกิดเมืองนอนของตัวเอง ตัวละครเมียฝรั่งก็มีศักยภาพในการทำงานสูงพอที่จะทำให้เจ้านายและเพื่อนร่วมงานเกิดความรู้สึกประทับใจและชื่นชมกับการทำงานของตน

ทั้งนี้ วาทกรรมหญิงเก่งที่พบในเมียฝรั่งในวรรณกรรมไทยพ.ศ. 2540 นั้นเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับบริบทช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ เนื่องจากภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำทำให้ผู้หญิงต้องก้าวเข้าสู่โลกของการทำงาน ดังที่เห็นจากการศึกษาตัวละครเมียฝรั่งพบว่าเมียฝรั่งในวรรณกรรมไทยพ.ศ.2540 มีการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัว และพวกเธอก็ไม่จำเป็นต้องใช้การแต่งงานกับสามีฝรั่งเพื่อเปลี่ยน แปลงชีวิตหรือ

ยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจเหมือน กับเมียฝรั่งในวรรณกรรมไทยทศวรรษ 2530 ซึ่งเล่าเรื่องราวของสาวชนบทที่ต้องการพบรักกับผู้ชายฝรั่งฐานะร่ำรวย เพื่อเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัว

เมียฝรั่งกับการก้าวผ่านเรื่องพรหมจรรย์

เมียฝรั่งกับวาทกรรมผู้หญิงเก่งในหัวข้อที่แล้ว แสดงให้เห็นสภาพสังคมสมัยโลกาภิวัตน์ที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีเสรีภาพในการใช้ชีวิตมากยิ่งขึ้น หากแต่เรื่องของเพศวิถี (sexuality) หรือ แนวประพฤติปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการมรณกรรม รวมไปถึงแรงปรารถนาจากส่วนลึก การแสดงออก และความคาดหวังของบุคคลนั้นๆ ในเรื่องดังกล่าว (เสนาะ เจริญพร, 2548, น. 216) กลับถูกควบคุมไว้ด้วยกรอบของสังคมและวัฒนธรรมไทย

“พรหมจารี” เป็นอุดมการณ์หลักในสังคม ไทยที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมเพศวิถีของผู้หญิงมาช้านาน ความสมหวังในชีวิตคู่ซึ่งเป็นยอดปรารถนาของผู้หญิงทุกยุคทุกสมัยถูกผูกติดไว้กับการเก็บรักษาเอื้อพรหมจรรย์ของหญิงสาวอย่างเข้มงวด พรหมจารีของผู้หญิงมิใช่สิ่งที่ต้องเก็บรักษาไว้ชั่วชีวิต หากแต่สามารถเสียได้ในบริบทที่ถูกต้องนั่นคือภาย ใต้การแต่งงาน (ชเนตตี ทินาม และ อรพรรณ ปิรันธน์โอวาท, 2554, น. 15) ขนบในเรื่องนี้พบได้จากนวนิยายแนวชีวิตและครอบครัว เมื่อนางเอกในเรื่องถูกสร้างให้สวามิภักดิ์ไว้ให้ชายคนเดียวนั่นคือพระเอกของเรื่อง แต่เมียฝรั่งในวรรณกรรมไทย พ.ศ.2540 กลับเป็นนางเอกที่แตกต่างจากขนบของวรรณกรรมชีวิตและครอบครัว เมื่อเธอไม่ใช่หญิงสาวบริสุทธิ์และผ่านการแต่งงานมาก่อนที่จะเจอพระเอก

ตัวละครเมียฝรั่งในวรรณกรรมไทย พ.ศ.2540 ที่มีการหย่าร้างกับสามี คือ สุวดี จากนวนิยายชุดเมียฝรั่ง และ เมธาวี จากเรื่อง พันธะอนงค์ โดยทั้งสองตัวละครได้แต่งงานกับสามีฝรั่งและย้ายตามสามีไปอยู่ต่างประเทศเช่นเดียวกัน หากแต่การดำเนินเรื่องก็นำพาให้ทั้งสองคนได้พบกับรักครั้งใหม่ รายละเอียดดังจะกล่าวต่อไปนี้

สุวดี นางเอกจากนวนิยายชุดเมียฝรั่ง การหย่าร้างของสุวดีเกิดขึ้นจากการที่เธอและสามีชาวฮอลแลนด์เกิดการโต้เถียงกันอยู่ประจำ ครั้งสุดท้ายสามีของสุวดีมีการลงมือลงไม้ ทำร้ายร่างกายกัน จนเป็นเหตุให้เธอฟ้องหย่าสามีชาวฮอลแลนด์ (เป็นชาวแต่งเพื่อหย่า, น.14) หากแต่หลังจากที่หย่าร้างกับสามี สุวดีก็มีชายหนุ่มเข้ามาในชีวิต เพราะเธออยากจะสานสัมพันธ์รักกับเธอ

“ผมชอบคุณจริงๆ นะสุวดี... ได้ยินเสียงคุณคุยกับเพื่อนของคุณตั้งแต่วันแรก ผมนั่งหัวเราะคุณไปด้วย เพราะวิธีการพูดของคุณนั้นแปลก แถมอธิบายวิธีซิงคาบูชิโนได้ตลก ผมจำได้ว่าคุณยิ้มให้ผม มันเป็นรอยยิ้มของคนที่มีความจริงใจกับโลกนี้...”

“แต่ฉันอายุมากกว่าคุณตั้ง 5 ปี เอเวอร์ต... อย่าให้เป็นมากกว่านี้เลยนะ”

“แค่ 5 ปีเท่านั้นเอง... ดูไม่ออกหรอกว่าคุณอายุมากกว่าผม และผมก็ไม่ได้ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ...”

(เป็นชาวแต่งเพื่อหย่า, น. 248)

เอเวอร์ตเป็นหนึ่งในชายหนุ่มชาวฮอลแลนด์ที่เข้ามาจีบสุวดี เนื่องจากประทับใจในการพูดจาและรอยยิ้มของสุวดีตั้งแต่แรกเห็น แม้ว่าสุวดีจะมีอายุมากกว่าตนเองก็ตาม หากแต่สุดท้ายเรื่องจบลงด้วยการที่สุวดีได้รักกับผู้พิพากษาเปาล์ฟอมา่ยหนุ่มชาวฮอลแลนด์ที่พัฒนาความสัมพันธ์จากเพื่อนจนกลายเป็นคนรัก

“ถูกที่สุดก็คือ... ผมกำลังรักผู้หญิงที่อยากอยู่กับลูกนานๆ จนลูกของเขาโตเป็นหนุ่ม คนที่อยากอยู่คนเดียวเพราะมีอิสระ ขับรถซึ่งให้ผมสั่งปรับทีละ 550 กิโลเมตร คนที่ไม่ต้องการกลับบ้านตามเวลาที่กำหนดเพราะผมถือกะละมังข้าวรออยู่ แล้วเขาก็ไม่ต้องการฟ้องหย่าผม เพราะเขาไม่ต้องการแต่งงานกับผม”

(เป็นชาวแต่งเพื่อหย่า, น. 266)

สวดีตัดสินใจคบกับผู้พิพากษาเปาล์แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จะไม่แต่งงาน เนื่องจากกลัวจะมีปัญหา เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับเธอและสามีคนเก่าที่จบลงด้วยการฟ้องหย่า ตัวบทข้างต้นเป็นการบอกความรู้สึกของผู้พิพากษาเปาล์ให้สวดีรับรู้ หลังจากที่เธอปฏิเสธการขอแต่งงานของเขา

ผู้พิพากษาเปาล์ยอมรับในเงื่อนไขที่สวดีจะไม่แต่งงานกับเขา แม้เธอจะมีสถานะเป็นแม่ม่ายลูกติด ต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต ไม่ต้องการอยู่ในกรอบของความเป็นแม่บ้านที่ต้องกลับบ้านตรงเวลาเพื่อกินข้าวพร้อมกับสามีที่บ้าน โดยให้เหตุผลในการยอมรับครั้งนี้ว่าเป็นเพราะรักในตัวของสวดี

เมธาวิจากเรื่อง **พันธะอนงค์** ก็เป็นอีกหนึ่งเมย์ฝรั่งในวรรณกรรมไทย พ.ศ.2540 ที่ผ่านการแต่งงานมาก่อน เริ่มจากการที่เธอตัดสินใจแต่งงานกับอัลเบิร์ตหนุ่มวิศวกรชาวฮอลแลนด์ ทั้งคู่พบรักกันที่เมืองไทย โดยหลังจากที่แต่งงานกัน เมธาวิตัดสินใจย้ายตามอัลเบิร์ตมายังฮอลแลนด์ จนวันหนึ่งเธอพบว่าอัลเบิร์ตกับเยนนิเฟอร์เลขาส่วนตัวของเธอแอบมีเพศสัมพันธ์กันในบ้าน เธอจึงตัดสินใจย้ายไปทำงานอีกเมืองหนึ่ง เพื่อรอการหย่าขาดจากเขา ที่นั่นทำให้เธอพบกับนายแพทย์ยูลสติน อิสราเอล

เจ้าหล่อนเคลื่อนไหวร่างลงต่ำ...จนถึง...แล้วเขาก็ได้รับรู้ถึงความนุ่มของปลายลิ้นอันสนอ่อนหวาน เว้าวอนแทบขาดใจ

อิสราเอลแทบจะล้าล้าความสุข ไม่เชื่อตัวเองเลยว่านี่คือเมธาวิ ผู้หญิงที่เขาเห็นว่าเจ้าหล่อนแสนจะซีอาย ลักษณะภายนอกของหล่อนค่อนข้างสงบบ้าง ดวงตาของหล่อนไม่วอกแวก ล่อถึงความเด็ดขาดในการตัดสินใจ นี่หล่อนทำทุกอย่างให้เขา...อย่างรู้ว่าความสุขของผู้ชายอยู่ตรงส่วนใด

(พันธะอนงค์, น. 166-167)

ตัวบทข้างต้นเป็นฉากที่มาจากเรื่อง **พันธะอนงค์** โดยเป็นฉากที่บรรยายการร่วมรักของอิสราเอลและเมธาวิพระเอกนางเอกของเรื่อง การที่เมธาวิทำรักผ่านการอรัลเช็กซ์ด้วยปากให้กับอิสราเอลขัดแย้งกับบุคลิกที่สงบบ้างของเธอ จนอิสราเอลแทบไม่อยากจะเชื่อ ตัวบทยังทำการบรรยายให้เห็นอีกว่าเมธาวิคือผู้หญิงที่สามารถสร้างความสุขสมให้กับคู่รักได้อย่างดี เมื่อเธอรู้ว่าจะต้องสัมผัสส่วนไหนหรือบริเวณใดที่จะทำให้ผู้ชายอย่างอิสราเอลเกิดความสุขจากการร่วมรักได้ เสน่ห์ทางเพศของเมธาวิมีความโดดเด่นจนทำให้อิสราเอลกล่าวว่าเธอคือ ‘สัญลักษณ์ที่ยั่วเย้าอารมณ์ทางเพศของผู้ชาย’

หล่อนคงไม่รู้ตัวหรอกว่า หล่อนเป็นสัญลักษณ์ที่ยั่วเย้าอารมณ์ทางเพศของผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นรูปร่างหน้าตา กิริยาการพูด ท่าเดินเหิน ทุกอย่างในตัวหล่อนสามารถกระตุ้นอารมณ์ทางเพศของผู้ชายได้ทั้งหมด มันเป็นเรื่องที่มีอยู่ในธรรมชาติของหล่อน ผู้ชายคนใดที่มีโอกาสได้ใกล้ชิดขนาดนี้ ย่อมต้องใช้สมาธิในการหักห้ามใจตัวเองอย่างมาก...

(พันธะอนงค์, น. 182-183)

ตัวบทนี้เป็นการวิพากษ์เมธาวีผ่านอิสราเอล โดยอิสราเอลมองว่าเพราะเมธาวีเป็นหญิงสาวที่มีเสน่ห์ทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นบุคลิก รูปร่างหน้าตา ล้วนแต่สามารถกระตุ้นอารมณ์ทางเพศของผู้ชายได้ และมองว่าเรื่องยากที่ผู้ชายที่ได้ใกล้ชิดกับเมธาวีจะสามารถระงับอารมณ์ปรารถนาในตัวเธอ

ข้อมูลที่พบเกี่ยวกับเมียฝรั่งที่มีสถานะเป็นผู้หญิงที่ผ่านการแต่งงานมาแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่าการเป็นม่ายไม่ได้ทำให้เสน่ห์ของเมียฝรั่งลดลง แม้จะมีเงื่อนไขในเรื่องของการมีลูกติด หรือไม่ต้องแต่งงาน เพราะไม่อยากจะติดอยู่กับกรอบของความเป็นแม่บ้าน หากยังสามารถดึงดูดให้เพศตรงข้ามหลงรักและยอมรับในเงื่อนไขที่เธอสร้างขึ้นมาได้ดังเช่น สุวดี นางเอกในนวนิยายชุดเมียฝรั่ง

นอกจากนี้การเป็นม่ายยังทำให้เมียฝรั่งมีเสน่ห์ทางเพศเพิ่มมากขึ้น เห็นได้จากเสน่ห์ทางเพศของเมธาวี ในเรื่อง **พันธะอนงค์** เมื่อเธอสามารถตอบสนองความต้องการทางเพศของฝ่ายชายได้อย่างน่าประทับใจ รู้ว่าจุดไหน หรือบริเวณใดจะสร้างความสุขให้กับการมีเพศสัมพันธ์กับพระเอกของเรื่องได้ ไม่ได้ถูกจำกัดสิทธิ์ให้เป็นผู้หญิงที่อยู่ในกรอบของกุลสตรี หากสามารถแสดงความปรารถนาทางเพศหรือเป็นตัวแทนของความร่อนแรงทางเพศได้

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้พบ เมียฝรั่งในวรรณกรรม พ.ศ. 2540 แบ่งย่อยออกเป็น 2 ประเด็น คือ เมียฝรั่งกับวาทกรรมผู้หญิงเก่ง และ เมียฝรั่งกับการก้าวข้ามพรหมจรรย์ โดยในหัวข้อ เมียฝรั่งกับวาทกรรมผู้หญิงเก่งพบว่า ตัวละครเมียฝรั่งที่เป็นตัวเอกของเรื่อง เป็นหญิงสาวที่ล้วนแล้วแต่มีการศึกษาที่ดี การงานที่มั่นคง พวกเขาใช้ความสามารถในการที่เล่าเรียนมาประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยการแต่งงานกับฝรั่งเพื่อยกระดับสถานะทางการเงินของตนเอง แสดงให้เห็นถึงการพึ่งพาตนเอง แง่เช่นที่สังคมต้องการให้เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากบริบทในช่วง พ.ศ.2540 ภาวะหลังวิกฤตเศรษฐกิจทำให้ผู้หญิงต้องก้าวเข้าสู่โลกการทำงาน สังคมสนับสนุนให้ผู้หญิงเก่งและแกร่ง เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้แม้จะเจอกับสภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ก็ตาม ทั้งนี้พบว่ามีความแตกต่างจากวรรณกรรมเมียฝรั่งช่วง พ.ศ. 2530 ที่เป็นภาพของผู้หญิงที่ไม่ได้มีการศึกษาสูง เป็นผู้หญิงในชนบทที่ต้องการมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นจากการไปเป็นเมียฝรั่ง ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับบริบทของช่วงเวลาดังกล่าวที่มีการสนับสนุนให้ลูกสาวโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคอีสานแต่งงานกับฝรั่งเพื่อยกระดับฐานะทางครอบครัวให้ดีขึ้น

สำหรับหัวข้อ เมียฝรั่งกับการก้าวข้ามพรหมจรรย์ นั้น พบว่า เมียฝรั่งในวรรณกรรมไทย พ.ศ.2540 เป็นนางเอกที่แตกต่างจากชนบทของหญิงไทยที่ถูกยึดโยงไว้กับวาทกรรมกุลสตรี เมื่อพวกเขาเป็นผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้าง โดยก้าวข้ามผ่านเรื่องของพรหมจรรย์ที่สังคมมองว่าเป็นสิ่งที่สร้างคุณค่าให้กับความเป็นหญิง ทำให้เห็นว่าแม้เมียฝรั่งจะผ่านการแต่งงานมาแล้ว แต่เสน่ห์ทางเพศของเธอยังสามารถสร้างแรงปรารถนาให้เกิดขึ้นกับเพศชาย เป็นสัญลักษณ์ของความเร้าร้อนทางเพศได้

เอกสารอ้างอิง

- คริส เบเกอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2546). **เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงธนบุรี**. เชียงใหม่: ซิลค์เวอร์ม บุคส์.
- จันทร์ ศรีจรูญ แอนเดอร์สัน. (2544). **นางพิม**. กรุงเทพฯ: อรุณ.
- _____. (2547). **เชยผกา**. กรุงเทพฯ: อรุณ.
- ชนคดี ทินาม และ อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท. (2554). ผู้หญิงหายไปไหนในวาทกรรม พรหมจารี?: มุมมองจากสื่อ พ.ศ. 2449-2519. **วารสารวิทยาการการจัดการและสารสนเทศศาสตร์**, 6(2), 14-30.
- เสนาะ เจริญพร. (2548). ผู้หญิงกับสังคมในวรรณกรรมไทยยุคทอง. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สุวดี, นามแฝง. (2543). **พันธะอนงค์**. กรุงเทพฯ: แก้วกานต์.
- _____. (2544). **ฮัลโหล! เมียฝรั่ง**. กรุงเทพฯ: แก้วกานต์.
- _____. (2544). **นี่ก็...เมียฝรั่ง**. กรุงเทพฯ: แก้วกานต์.
- _____. (2544). **เป็นชาวแต่งเพื่อหย่า**. กรุงเทพฯ: แก้วกานต์.
- ศรีฟ้า อดาวลัย. (2516). **ข้าวนอกนา**. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- วิลลา วิลัยทอง และ วริศรา ตั้งคำวานิช. (2556). **เมียเช่าและลูกครึ่งจีไอ**. สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2557, สืบค้นจาก [http:// www.nham.or.th/download/44](http://www.nham.or.th/download/44).